

Remissvar: Naturvårdsverkets rapport Genomförande av systemen med producentansvar för förpackningar, returpapper och elutrustning.

Vafab Miljö kommunalförbund (VafabMiljö) består av kommunerna i Västmanlands län samt Heby och Enköpings kommun och arbetar med att skapa förutsättningar för en långsiktigt hållbar avfallshantering. Förbundet bildades 2015 och ansvarar för närvarande för hela kedjan i det kommunala avfallsansvaret för sju av de tolv medlemskommunerna och delar av kommunala ansvaret i övriga kommuner. VafabMiljö levererar även avfallslösningar för verksamheter. I regionen har VafabMiljö 18 Återvinningscentraler (Återbruk) och sex avfallsstationer. På anläggningarna finns resurser för miljöriktig avfallshantering i form av sortering, omlastning, förbränning, biologisk behandling inklusive rötning, samt deponering av avfall. I regionen bor det ca 300 000 personer och det finns drygt 10 000 företag.

Naturvårdsverket redovisar i rapporten resultatet av uppdraget att utreda hur:

- ett sanktionssystem kan utformas i fråga om förordningen om producentansvar för elutrustning, och
- tillämpningsområdet för förordningarna om producentansvar för förpackningar och returpapper bör utformas.

VafabMiljö har fokuserat detta remissvar på tillämpningsområdet för förordningarna om producentansvar för förpackningar och returpapper.

Sammanfattning

VafabMiljö anser:

- Att konsekvenserna av de föreslagna ändringarna av producentdefinitionen för både förpackningar och returpapper bör utredas närmare;
- Att begreppet producent av returpapper även fortsättningsvis bör inbegripa de som trycker tidningar;
- Att monopolsituationen på returpapper bör utredas för att komma tillrätta med de oskäligt låga ersättningarna för returpapper som insamlare erbjuds;
- Att producentansvar för kontorspapper införs;
- Att producentansvaret för tidningar och förpackningar bör utökas till att även inbegripa det producentansvarsmaterial som hamnar i kommunernas insamlingsystem.

Producentdefinitionen för förpackningar och returpapper

Naturvårdsverket föreslår att begreppet producent smalnas av för att minska mängden producenter och därmed förenkla tillsynen. För förpackningar ingår i den föreslagna definitionen inte längre återförsäljarna och man utgår i stora delar från den lösning som FTI och TMR har byggt upp istället för hur syftet med förordningen ska uppnås.

För returpapper innebär förslaget att begreppet producent ändras till att endast inbegripa de som tillverkar papper samt de som för in tidningar till Sverige. Det innebär att de som trycker tidningar inte längre har något incitament att försöka förbättra insamlingen av returpapper.

En av grundtankarna bakom idén med producentansvar var från början att ge producenterna ansvar för sina produkter även efter försäljningsögonblicket och att skapa incitament för att minimera mängden avfall och för att förbättra insamling och återvinning. Genom att ta bort de som trycker tidningar och återförsäljarna av förpackningar från producentdefinitionen försvagas detta incitament.

Återförsäljare och tidningsutgivare har goda möjligheter att förbättra servicen gentemot sina kunder och därmed potentiellt öka mängden förpackningar som samlas in för återvinning genom t.ex. insamlingssystem i butik eller återanvändningssystem. VafabMiljö anser att en förenkling av tillsynen för Naturvårdsverket inte är ett tillräckligt tungt vägande skäl för att genomföra denna typ av grundläggande förändring utan djupare konsekvensanalys.

VafabMiljö anser att återförsäljare av förpackningar och den som ger ut tidningar även fortsättningsvis bör ha ansvar och därmed en drivkraft att arbeta aktivt och innovativt med förbättring av insamlingssystemet och för att välja resurssnålare och mer återvinningsbara förpackningar. Förbundet anser vidare att konsekvenserna av den föreslagna ändringen inte är tillräckligt utredd och avstyrker därmed förslaget till förändrad producentdefinition.

Returpappersmonopolet

Rapporten går inte närmare in på det faktum att rådande system med producentansvar i praktiken innebär ett monopol på det insamlade returpappret. Pressretur AB dominerar helt insamlingen och återvinningen i Sverige och erbjuder de som samlar in uttjänta tidningar (ofta kommuner) en ersättning som ligger långt under det internationella marknadsvärdet. I realiteten innebär det att hushållen subventionerar pappersindustrin med billig råvara vilket inte kan vara lagstiftarens intention. Naturvårdsverkets hantering av denna problematik är att "det löser sig utan finansiellt åtagande från producenterna". VafabMiljö anser att det bör utredas närmare hur denna obalans kan justeras.

Kontorspapper

Gällande kontorspapper anser Naturvårdsverket att det inte behövs något producentansvar eftersom insamlingen redan ligger på en hög nivå. Dock ligger insamlingen avsevärt under den för övrigt returpapper vilket borde innebära att systemet inte fungerar så effektivt som det skulle kunna göra. Att det är aktörerna i det frivilliga insamlingssystemet av kontorspapper som själva sätter målen för insamlingen anser VafabMiljö är olämpligt. Ett formaliserat ansvar borde kunna ge betydligt bättre insamlingsresultat.

Det kommunala ansvaret

Det kommunerna påverkas mest av gällande producentansvaret är det producentansvarsmaterial som inte samlas in via producenternas insamlingssystem utan istället hamnar i soppåsen och som då automatiskt blir ett hushållsavfall. Detta innebär:

- Att avfallet inte går att materialåtervinna;
- Att kostnaden för att hantera materialet ökar eftersom behandling av blandade sopor är dyrare än behandling av ett sorterat material;
- Att kostnaden för hanteringen hamnar på kommunerna istället för hos producenterna.

Denna problematik är något som Naturvårdsverket inte tar upp men som för kommunernas räkning är av största vikt VafabMiljö saknar en analys av hur producenterna kan ges det fulla ansvaret för de tidningar och förpackningar som hamnar i andra insamlingssystem än i det av producenterna uppbyggda systemet. Genom att ge producenterna ansvaret för alla förpackningar som sätts på marknaden, inte bara de som samlas in, skulle producenterna även få ett ekonomiskt incitament att arbeta med att förbättra servicen mot sina kunder och kommunerna skulle kunna få ersättning för behandling av de förpackningar som egentligen är producenternas ansvar.

Med vänlig hälsning
VafabMiljö Kommunalförbund

Karin Engström
Utvecklingsingenjör